

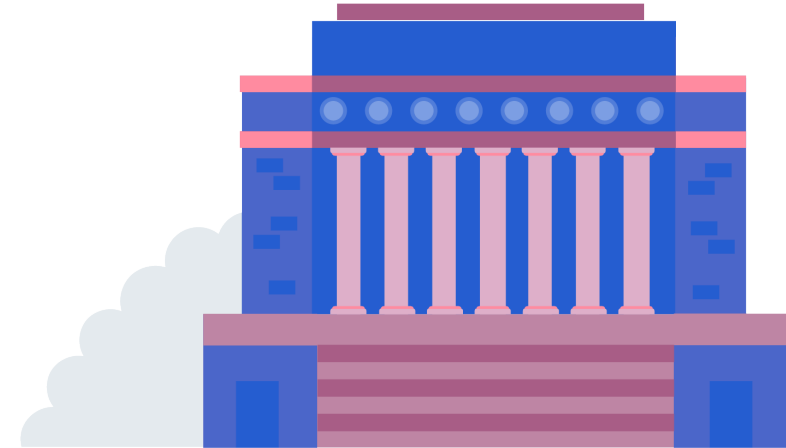
20.6.2023 - Teams-lähetys

HUOMENTA KUNNAT

Hallitusohjelma 2023-2027

Huomenta kunnat 20.6 klo 9.00–10.00

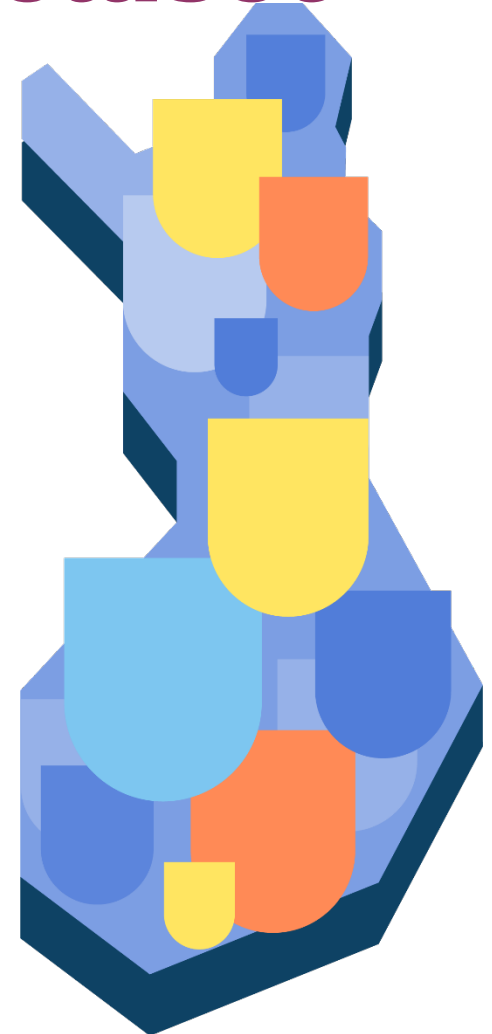
- **Tilaisuuden avaus**
Kuntaliiton toimitusjohtaja Minna Karhunen
Direktör för svenska verksamheten Ulf Stenman
- **Kuntapolitiikan isot poikkihallinnolliset asiat hallitusohjelmasta**
Kuntaliiton toimitusjohtaja Minna Karhunen (10 min)
- **Kuntatalous, TE24, työllisyys ja kotouttaminen**
Kuntaliiton varatoimitusjohtaja Timo Reina (10 min)
- **Kasvatus, koulutus ja hyvinvointi**
Kuntaliiton varatoimitusjohtaja Hanna Tainio (10 min)
- **Ympäristö ja rakentaminen**
Yhdyskunnat ja ympäristö johtaja Miira Riipinen (10 min)
- **Aikaa keskustelulle** (15 min)
- *Paikalla mm. seuraavat Kuntaliiton asiantuntijat:
kehittämispäällikkö Erja Lindberg, kehittämispäällikkö Irmeli Myllymäki*

Kuntapolitiikan isot poikkihallinnolliset linjaukset hallitusohjelmassa

Kuntapolitiikan isot poikkihallinnolliset linjaukset hallitusohjelmassa (1)

- Hallitusohjelman kuntapolitiikan iso kuva vastaa pitkälle Kuntaliiton strategisia tavoitteita.
- Kuntien merkittävä rooli yhteiskunnassa tunnistetaan. Kuntien eri roolit ja tehtävät tunnistetaan hyvin. Kuntien erilaisuus sanoitetaan voimavaraksi.
- Erilaiset kaupungit, kaupunkiseudut, seutukaupungit, maaseutukunnat, saaristokunnat on tunnistettu ja sanoitettu. On myös sanoitettu erilaisten kuntien ja kaupunkien rooli ja merkitys.
- Sanoitettu suoraan myös itsehallinnollisen vapauden tavoite.
- **Vaikutukset:** Sanoitusten myötä kuntien luottamus parantunee valtioon, keskustelu erilaisista kunnista ja kaupungeista vapautunee ja monipuolistunee, ja käynnistyy uusi aikakausi kunnallisten itsehallinnon ja kunta-valtiosuhteen näkökulmasta.

Kuntapolitiikan isot poikkihallinnolliset linjaukset hallitusohjelmassa (2)

- **Säätelyn keventäminen** – myös **kokeiluohjelma** mukana
  - Eriytymiskehityksen ja erilaisten ratkaisujen salliminen
- **Rahoitusjärjestelmä** uudistetaan
  - Kuntiin ei kohdistu suuria rahoitusleikkauksia. Kuntien osuus sopeutustoimista pieniä.
  - Kiinteistöverouudistus etenee
  - Kuntatalouteen vaikuttavat päätökset kompensoidaan
- **Kunta-HVA yhteistyöhön ja yhdyspinnoilla tapahtuvaan toimintaan joustoa** palveluiden järjestämiseen.
  - Paikallinen sopiminen tehtävien järjestämisestä mahdollistetaan.
- **Sidosyksikön hyödyntämisen rajaaminen**
  - Sidosyksikön vähimmäisomistus 10 % huomioiden yleinen etu.
  - Sidosyksikköhankintoja voidaan tehdä vain, kun ne ovat kokonaistaloudellisesti edullisempia kuin markkinoilla toimivat vaihtoehdot tai kun tähän on muu erityisen painava julkinen intressi.
  - Kuntaliitto vastustanut mekaanista vähimmäisomistusprosenttia. Mihin tapauksiin sovelletaan? vaikeita rajauksia.

Kuntapolitiikan isot poikkihallinnolliset linjaukset hallitusohjelmassa (3)

- Hallitus edistää asukkaiden palveluiden laadun ja yhdenvertaisuuden toteutumista varmistamalla, että palveluista vastuuta kantavat kunnat ovat taloudellisesti elinvoimaisia.
- **Kriisikuntakriteereiden** tehokkuutta arvioidaan hallituskauden aikana.
- **Kuntakoon kasvuun suhtaudutaan myönteisesti.**
- Jokaisen kunnan on pystyttävä tarjoamaan perustuslain mukaisesti peruspalvelut erityisesti sivistyspalveluissa.
- Hallitus vahvistaa kaikkien lasten sivistyksellisten perusoikeuksien yhdenvertaista toteutumista. **Vastuu koulutuspalveluista** edellyttää riittävän laajaa väestöpohjaa. Tämä voi toteutua koulutuksen järjestäjätahon hakeutumisella joko **järjestämisyhteistyöhön** kuntalain sallimien yhteistoiminnan keinoin tai **kuntaliitokseen.**

Kuntapolitiikan isot poikkihallinnolliset linjaukset hallitusohjelmassa (4)

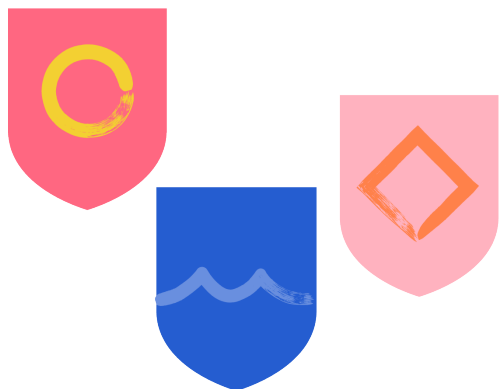
• Digitalisaatio

- Laaja lainsäädännön poikkihallinnollinen uudistusohjelma, jossa tunnistetaan ja kumotaan **norminpurun hengessä** digitalisaatiota estävät tai vaikeuttavat säädökset.
- Hallitus toteuttaa kansallisen tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksen.
  - Tiedon liikkuminen, pilvipalvelut, "haittaavien normien purku"
  - Säädetään **hallinnolliset sakot** tietosuojaloukkauksista koskemaan myös julkista sektoria.

• Demokratia

- Selvitys liittyen eri tasoilla tehtävän päätöksenteon mahdolliseen päällekkäisyyteen ja jääviyskysymyksiin sekä kunnan ja hyvinvointialueen työntekijöiden osallistumiseen kunta- ja aluehallitusten ja niiden alaisten lautakuntien työhön. **Selvitys valmistuu keväällä 2025.**
- **Julkisiin hankintoihin** kohdistuvia kirjauksia on useita.
  - Esim. Yksi tarjous – uusi kilpailutus, EU-hankinnoissa hankinta jaettava osiin ellei erityisiä syitä, lisää sanktioita, KKV:n valvontarooli vahvistuu.

Kuntaliiton hallitusohjelmataavoitteet 2023

Valtionohjauksen tulee mahdollistaa erilaistuvien kuntien ja kaupunkien joustava ja vaikuttava toiminta.

1. Kuntien itsehallintoa tulee vahvistaa, tehtävien yksityiskohtaista sääntelyä keventää ja kuntakokeilut mahdollistaa.
2. Kuntien lakisääteisten palveluiden rahoitus on turvattava ja rahoitusjärjestelmä uudistettava.
3. Hyvinvointialueille tulee antaa työrauha, eikä niille tule siirtää uusia tehtäviä kunnilta.

Kuntien kestävä kehitystä, uudistumiskykyä ja kriisikestävyyttä tulee tukea.

4. Kaupunkien kasvu- ja toimintaedellytykset on turvattava.
5. Pienten ja keskisuurten kuntien ja kaupunkien erityiset tarpeet on huomioitava
6. Kuntien roolia ilmastotyössä on vahvistettava.
7. Kuntien varautumisen edellytyksiä on vahvistettava.

8. Kuntien digitalisaation ja tiedonhallinnan kehitys vaatii rahoitusta ja yhteisiä ratkaisuja.

Kuntien roolia elinvoiman, osaamisen, hyvinvoinnin ja hyvän elinympäristön edistämässä alueellaan tulee vahvistaa.

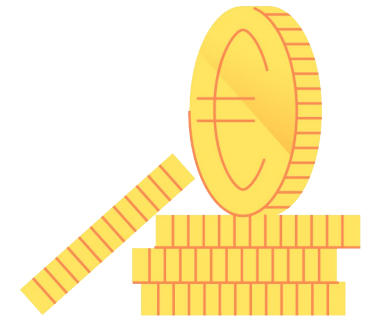
9. Koulutusjärjestelmää tulee uudistaa vastaamaan muuttunutta toimintaympäristöä ja oppijoiden tarpeita.
10. Syrjäytymisen ehkäisyyn on panostettava voimakkaasti kehittämällä saumaton ja vaikuttava palvelujärjestelmä.
11. Kuntien edellytyksiä työllisyyden ja yritystoiminnan edistämiseen sekä työvoiman hankkimiseen tulee vahvistaa.
12. Rakennetun ympäristön lainsäädännöstä on tehtävä eheä ja toimiva kokonaisuus.
13. Liikennejärjestelmässä on tehtävä priorisointeja, joilla rakennetaan kestävää taloutta.

● = toteutunut, ● = osittain toteutunut

Kuntia koskevia asioita hallitusohjelmasta toimialoittain

Kuntatalous

- Julkinen talous huomioidaan kokonaisuutena osaoptimointien välttämiseksi
- Kuntiin kohdistuvat sopeuttamistoimet näyttäisivät maltillisilta
  - Leikkauksia valtionosuuksiin (1% indeksijarru vuosille 2024-2028)
  - Lisärahoitusta mm. perusopetukseen
- Rahoitusjärjestelmää uudistetaan vastaamaan kuntien uutta roolia
  - Rahoitusta vahvistettaessa painotetaan yleiskatteellisia valtionosuuksia valtionavustusten sijaan, uudistuksen reunaehdot kirjattu väljästi
  - Negatiivisten valtionosuuksien määräaikainen pikakorjaus "arvioidaan"
- Kiinteistöverouudistus etenee, myös alarajoja nostetaan

Vaatii tarkennuksia:

- "Kuntien ei enää tarvitse rahoittaa sellaisia lakisääteisiä tehtäviä, jotka kuuluvat hyvinvointialueiden vastuulle." Poistuuko siis perustoim.tulon rah.vastuu kunnilta?
- Asumistuen osittaisen rahoitusvastuun siirtoa kunnille selvitetään
- **Nettovaikutuksia kuntatalouteen vielä vaikea arvioida.**

TE2024, työllisyys ja kotouttaminen

- **TE2024-uudistus etenee pääosin aiemmin linjatusti**
- Rahoitusmallin kompensaaation tasoa tarkistetaan kuntien välillä vuosittain (ei saa muodostua yksittäisen kunnan tai alueen kannalta kohtuuttomaksi)
- Työvoimapalvelujen lakisääteistä palveluprosessia kevennetään
- Kuntouttava työtoiminta palautetaan kunnille
  - palveluiden järjestämisestä sopimusmahdollisuus kunta-HVA kesken
- Useita toimenpiteitä työvoiman lisäämiseksi (kannustavia ja velvoittavia, kv-rekrytoinnit)
- Kotoutumislainsäädäntöä uudistetaan – useita toimenpiteitä
- Ammatillinen koulutuksen rooli tunnistetaan osana TE2024-uudistusta
  - Ammatillisen koulutuksen rahoitusta uudistetaan

Kasvatus, opetus ja hyvinvointi (1)

- Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen järjestämiseen mm. väestöpohjakriteerit. Avien toimintavaltuuksia koulujen valvonnassa lisätään.
- Hallitus käynnistää laaja-alaisen peruskoulun tulevaisuustyön peruskoulun kehittämistarpeiden arvioimiseksi. Parlamentaarinen seurantaryhmä, valmis 2025.
- Etäopetuksen hyödyntämisen mahdollistamista arvioidaan perusopetuksessa valinnaisten kielten opetuksessa
- Kolmiportaisen tuen kehittämiseen ja perusopetuksen 2-3 vuosiviikkotuntien lisäämiseen opetussuunnitelman puitteissa (luku-, kirjoitus-, laskutaito), varataan 200 M€
- Lukioiden rahoitusjärjestelmä ja pienten lukioiden lisä uudistetaan (kattava lukioverkko, kustannusten tasapuolinen jakautuminen)
- Oppilashuollon toimivuus ja asema selvitetään
- Esiopetuksen laajennus 2-vuotiseksi arvioidaan
- Leikkauksia vapaaseen sivistystyöhön sekä ammattikorkeakouluihin

Kasvatus, opetus ja hyvinvointi (2)

- Hyvinvointityötä korostetaan, liikunnallisuutta halutaan edistää eri tavoin.
  - Hyvinvointikirjauksissa ei tunnisteta kuntien hyvinvointiroolia varhaiskasvatusta ja koulutusta lukuun ottamatta
- Hallitus laatii **laaja-alaisen toimenpideohjelman** nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi, hyvinvointivajeen ja mielenterveyden ongelmien paikkaamiseksi
- Lisätään kuntien terveyden edistämisen määrärahaa sosiaali- ja terveysministeriön talousarviomomentille ja vaikutetaan sen kohdentamiseen ikäihmisten toimintakyvyn, kotona pärjäämisen ja omaishoitajien tukemiseen
- Selkiytetään **kuntien ja hyvinvointialueiden vastuun työnjakoa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä**. Ohjataan kuntien ja hyvinvointialueiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä ja yhteistyötä erityisesti yhdyspintapalvelujen ja tiedolla johtamisen osalta.
- Varmistetaan **yhteistyö muun muassa hyvinvointialueiden, kuntien, järjestöjen, seurakuntien ja yksityisten palveluntuottajien** välillä. Tuetaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä poikkihallinnollisella yhteistyöllä sekä vahvistetaan kaikkien väestöryhmien hyvinvoinnin näkökulmaa ja sen tietopohjaa hyvinvointialueiden ja kuntien ohjauksessa

Maankäyttö, rakentaminen ja asuminen

- **Alueidenkäyttölaki** uudistus etenee: lupaus kuntien kaavamonopolin turvaamisesta, ei lisää kaavatasoja, lakikirjaus ja käsittelyaika maanomistajan aloiteoikeudesta asema- ja yleiskaavaan, kumppanuuskaavamenettely & MAL-sopimukset lakiin, maankäyttösopimusmenettelyn selkeyttäminen, maakuntakaavan yksityiskohtaisuuden vähentäminen, teollisuuspuistokaavat...
- **Lunastuslain** korvausperusteet uudistetaan vahvistamalla omaisuudensuojaa (viite OM 2019:12)
  - Haitallinen vaikutus kuntien yhdyskuntakehittämiseen mm. nostaa maan arvoa ja siten tyrehdyttää vapaaehtoiset maakaupat.
- **Rakentamislain** korjaaminen hallinnollisen taakan keventämiseksi
- **Rakennusvalvontauudistus** koko Suomessa palvelutaso, osaaminen, yhtenäiset tulkinnat, kunnilta ei siirretä tehtäviä hyvinvointialueille (ml. ympäristöterveys)
- Paljon kirjauksia **lupakäsittelyjen** sujuvoittamisesta, käsittelyajoista ja digitalisoinnista
- Ohjataan **resursseja** kaavoitukseen, rakennusvalvontaan, ympäristö- ja vesilupaviranomaisille sekä hallinto-oikeuksille
- Moniulotteinen **asuntopolitiikkakokonaisuus**
  - Painotus vapaarahoitteiseen asuntotuotantoon, ARA-tuotantoa vähennetään ("hallitusti"), MAL-sopimuksissa ei enää määritellä ARA-tuotannon osuutta, asuntotuen leikkaus
  - Tartutaan MAL-kaupunkiseutujen ulkopuolisten alueiden kohtuuhintaisen vuokra-asuntotuotannon rahoituskriisiin

Infrastrukturi ja ympäristö

- **Isot panostukset liikenneinfrastrukturiin (3 mrd € investointiohjelma valtion omaisuustuloista)**
  - Liikenteen investointiohjelman ratahankkeet priorisoitu, tiehankkeita ja korjausvelkaa hoidetaan, MAL- sopimusten valtionrahoitus luvattu
- **Kestävä liikkuminen kärsii**
  - Joukkoliikenteen ALV nosto 10->14 %, kävelyn pyöräilyn valtioavustus laskee
- **Mikroliikkumisen** hallinnan työkalut kaupungeille ja kunnille
- **Jätelakia** muutetaan siten, että kuntien vastuu rajataan vain kotitalousjätteisiin. Kuntien toissijaista vastuuta jätelaissa tarkennetaan niin, että kunta voi myydä jätehuoltopalveluja elinkeinoelämälle vain todellisessa markkinapuutteessa + sidosyksikkökirjaukset
- Julkisen sektorin **tilaohjelma**, jonka tavoitteena on tehostaa julkisen sektorin tilakustannuksia merkittävästi sekä hakea ratkaisuja valtion, hyvinvointialueiden ja kuntien välisiin tilaomaisuuskysymyksiin
- **Turvallisuus ja kriittisen infran** suojaus laajasti, mutta kuntia toimijoina ei tunnisteta
- Konkreettista **luonnonsuojelun** edistämistä, mutta rahoitus vähenee, riittääkö raha **kuntien luontotyön tukeen?**
- Kuntien **ilmastosuunnitelmavelvoite poistetaan** ilmastolaista, energiadirektiivien toimeenpanossa kustannustehokkuus ja kansalliset joustot

Keskustelua

www.kuntaliitto.fi
www.kommunforbundet.fi